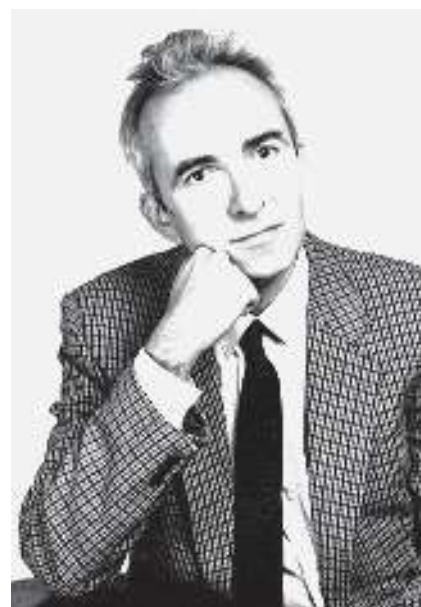

KÜZDELEM A HANGOKKAL

Beszélgetés Huszár Lajos zeneszerzővel

Forrás: NLVK

HUSZÁR LAJOS ZENESZERZŐ

- Az utóbbi időben egyre több egyházi műved születik.

- Nem csak az utóbbi időben, hanem egész pályámon! Édesanyám hívő katolikus volt, én evangélikus hittanra jártam gyerekkoromban, Takács Jánoshoz. Vácott Huszár Dezső atyától kaptam egy gregorián gyűjteményt (1968 körül). Az énekek dallama és latin szövege erősen hatott rám, a szövegekre zenét próbáltam írni: ezek voltak első motettáim. Szeretem a vallásokat, az átszellemültségüket, és mindazokat az érzéseket, amelyekkel ezek együtt járnak. De ha fölteszem a kérdést magamnak a kereszténység alapdogmáival kapcsolatban (teremtés, megváltás), akkor nagy kérdőjelek jelennek meg bennem. Inkább azt mondom, a dolgokat érzelmi oldalról fogom meg. Valóban sok vallási művet írtam: jó néhány kórusmotettát, a *69. zsoltár-t*, az *Ikonok Pilinszky János emlékére* című kantátát (2000), a *Passió-t* (2003-2004). Ez utóbbi második szerzői lemezen meg is jelent. Ezekben a vallási ihletésű kompozíciókban megfogalmazom mindazt, amit a vallás számomra jelent: a fenségeséget, az elragadtatást, a fölemelkedést, a szenvedés költészetét. A zene mindent ki tud fejezni. A fogalmi, gondolati dolgokkal már jobban meggyűlik a baja a zeneszerzőnek. Ami az érzelmek területén létezik, azt a zene ki tudja mondani. A formát, a struktúrát azonban mindenképp meg kell találni. Én eredendően olyan vagyok, hogy az érzésekből indulok ki, s ezt egyesítem a tudatos szerkesztéssel, a logikai eljárásokkal.

- Befejezésül arról kérdezek: min dolgozol most?

-A *Passió* folytatásán, a *Feltámadási Oratórium-on*. Többen is biztattak, hogy ha már *passiót* írtam, azzal tartozom a világnak, hogy a feltámadást is megírjam. Zenében ez borzasztóan nehéz: a szenvedésre könnyebben talállok hangokat, mint a feltámadás boldogságára. Feladatom ezen kívül is bőven van: új művek komponálása, néhány elemző tanulmány, 15-20 évre való program. De a lényeg marad: meg kell küzdeni a hangokkal, hogy valami lélekemelőt tudjak teremteni.

Fenyvesi Félix Lajos

Monor. A búcsúzó ős legszebb napja. A délelőtt fénye a kisváros házain elárad. Vár az állomáson, évek óta nem találkoztunk, mégis úgy beszélgetünk, mintha tegnap hagytuk volna abba. Át a téren, és máris ott vagyunk az Erkel-díjas és Bartók-Pásztory-díjas zeneszerző szobájában. A falakon képek, a polcokon könyvek, lemezek, az öreg zongora fölnyitva, az új munkára figyel.

Huszár Lajos 1948-ban született. 1963-tól 1967-ig a szegedi Zeneművészeti Szakiskolában Vántus István növendéke, 1967-től 1973-ig a budapesti Zeneakadémián Szervánszky Endre és Durkó Zsolt tanítványa volt. 1975-ben ösztöndíjas a római Santa Cecilia Akadémián, itt Goffredo Petrassi volt a mestere. 1973-tól 84-ig, majd 1989-től a szegedi konzervatórium (szakközépiskola, főiskola) tanára, 1993-tól a zeneelmélet tanszék vezetője. Első szerzői lemeze (1998) és *A csend* című, Balázs Béla-mesére komponált operájának bemutatása (2005) után pályája fölfelé ívelt. 2007-ben hallottuk egyik legnagyobb vállalkozását, a *Passió-t*, a Jézus Krisztus szenvedését és halálát megzenésítő oratóriumot.

*

A halk szavú, meditatív alkatú művészt szülőföldjéről, vásárhelyi gyerekkoráról kérdezem.

Szüleim Hódmezővásárhelyen éltek, édesapám orvos volt, édesanyám a háztartást vezette. Szeretett magában énekelgetni, finom, érzékeny természete volt. Az egész családjában szeretetteljes összetartás uralkodott. A legendák szerint nagymamám testvére fuvolázott, és mint asztalos mester lányainak hárfát készített. A hódmezővásárhelyi zeneiskolában kezdtem zenei tanulmányaimat. Zongoratanárom Berei Lajosné volt, az ő órái meghatározó élményeknek bizonyultak azért is, mert magánének-növendékeit sokszor hallottam, sőt később zongorán kísértem is őket. Nagy egyéniség volt Steiner Béla, aki óriási pedagógiai érzékkel nemcsak az én jövőmet jelölte ki, de több kortársamét is.

- Hogyan fogadtad a Péczely-émlékérmet?

- Péczely Attila működéséről azelőtt keveset tudtam: annyit, hogy népdalokat gyűjtött, és gyerekkoromban bevezetőt mondott a hangversenyek előtt. Tudtam azt is, hogy ebből a családból származik Kodály Zoltán felesége is. Ezen az estén átfogó ismereteket szereztem az ő életéről, pályájáról.

- Szegedi tanulóéveidből mit lehet kiemelni?

- A konzervatóriumba jártam négy évig, innen mentem később a zeneakadémiára. Szép évek voltak ezek, ekkor fedeztem fel mélyebben a zenét. Osztályfőnököm Mihálka György volt, aki kórusvezetőként is működött. Zeneszerzésre Vántus István tanított. És volt a városban még valaki, aki az előbbieket is felülmúlta: Vaszty Viktor. Nagy művész volt, operaigazgató, karmester. A legtöbb operaelőadásán ott ültem. Elemi erővel hatott rám mindaz, amit ő csinált.

- A budapesti mesterek közül kire gondolsz szívesen?

- Szervánszky Endrével kezdem. Nem úgy maradt meg emlékezetemben, mint a zenei „kézműipari” szakmának a tanára, hanem inkább mint filozófus, nagy humanista. Az emberségről, a művészetéről, a politikáról, vallásról, demokráciáról voltak szép eszméi. Állítólag valamikor el akart menni buddhista szerzetesnek. A modern zenéről Durkó Zsolt tartott nekünk órákat. Nagyszerű alkotókat ismertem meg általa, elsősorban Lutoslawskit, akiről ma már tudom, óriási zeneszerző volt.

- Tegyük egy kis kitérőt, hogyan dolgozik a zeneszerző ember?

- Nehéz erre felelni. A legnehezebb feladat a művészet ösztönös és tudatos elemeit összeegyeztetni. A jó mű úgy keletkezik, hogy e két tényező egységbe olvad. Újabban az a mániám, hogy a régebben írt darabokat kijavítom. Ezt a forma és a stílusegység miatt teszem. Jó néhány darabomat dolgoztam át, javítottam ki az utóbbi években. Van egy sűrűre fűzetem, ebben mindent leírok: melyik évben mit komponáltam, mi hangzott el, mikor készült el valamelyik darab javított változata.

- Milyen tanulságokkal járt a tanítás?

-Nagyon sokat tanultam belőle. Arnold Schönberg *Összhangzattan-a* (1911) ezzel a mondattal kezdődik: „Ezt a könyvet tanítványaimtól tanultam.” Tanári pályámnak két mozzanata volt számomra a legtanulságosabb: egyrészt azok a műelemzések, amelyeket főiskolás csoportjaimnak előadtam, másrészt a budapesti Bartók konzervatóriumban eltöltött négy zeneszerzés-tanári év (2009-2013). A fiatalok kikényszerítették belőlem, hogy konstruktívan lássam a dolgokat.

- A *69. zsoltár-t* sokan szeretik.

- Korai korszakomnak ez a legjobb darabja, 1976-ban írtam Károli Gáspár gyönyörű magyar bibliaszövegére. Ennek zenéjén nem kellett egy hangot sem javítani. Az 1998-as szerzői lemezen Keönch Boldizsár éneklé és jómagam zongorázom. Ezen a lemezen van az 1980-ban készült *Rézfüvös kvintett*. Mindkét műre a keményen sűrűlő diszsonanciák, az atonalitás jellemző. A *magány dalai-t* (dalciklus énekhangra és ütőhangszerekre, 1983) a Tornai József által fordított tiszta és mély költőiségű kecsua-indián népi szövegek ihlették. A *Kamarakonzert* egytételes csellóverseny 1987-ből. A *Dies sanctificatus* című nőikart 1983-ban írtam. Eddigi életművemben három korszakot különböztetek meg. A 70-es években atonális, modern hangvételű műveket írtam. 1980 után elkezdtem leegyszerűsödni és a hagyományok, a tonalitás felé fordulni. A harmadik korszakban – nagyjából 2000-től – fokozatosan visszahódítom magamnak a modernséget, de a tonális hagyománnyal is kapcsolatot tartok. Vézérszémám a szintézis: modern és hagyományos, tonális és atonális zene összeegyeztetése.